

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazma Farklılıklarını Değerlendirme Aracı

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazma Farklılıklarını Değerlendirme Aracı*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=27663>

Özet

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yaz Farkındalık Becerilerini Değerlendirme Aracı, okul öncesi eğitim alan çocukların erken okuryazarlık becerilerinin temel bileşenlerinden biri olan Yaz Farkındalık düzeylerini sistematik olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. 2020 yılında Doğanay Bilgi, Aslan ve Açıköz tarafından geliştirilen bu ölçek, çocukların yazın ilevi, yönü, yapısı ve temel baskı kavramları hakkındaki bilgileri ne ölçüde edindiklerini belirlemeyi hedefler. Araç, erken çocukluk döneminde okuma yazma hazırlık becerilerinin değerlendirilmesi ve olası gelişimsel eksikliklerin erken tespiti için kritik bir öneme sahiptir.

Bu ölçeğin geliştirme çalışması, kapsamlı psikometrik süreçleri içererek, ölçeğin alanda güvenilir ve geçerli bir ölçüm yapabilme kapasitesini ortaya koymuştur. Ölçek, özellikle öğretmenler ve araştırmacılar için, çocukların formal okuma eğitimine başlamadan önceki hazırlık seviyelerini anlamada standart ve objektif bir veri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yaz farkındalık, erken okuryazarlık, okul öncesi dönem, değerlendirme aracı, psikometri, dil gelişimi, baskı kavramları.

Yazarlar

Doğanay Bilgi, Arzu; Aslan, Derya; Açıköz, Gizem.

Amaç

Bu değerlendirme aracının temel amacı, 3 ila 6 yaş arasındaki okul öncesi dönem çocuklarının yaz farkındalık becerilerini objektif ve yapılandırılmış bir biçimde ölçmektir. Yaz farkındalık, çocukların yazın dilin amacı, kitabın nasıl tutulacağını, kelimelerin boşluklarla ayrıldığını ve yazın soldan sağa doğru aktığını anlamalarını kapsayan kritik bir erken okuryazarlık becerisidir.

Araç, eğitimciler ve ebeveynlere, çocukların okuma ve yazma öğrenimine ne kadar hazır olduklarına dair somut veriler sağlamakta, böylece bireyselleştirilmiş eğitim programlarının planlanmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, araştırmacılar için erken okuryazarlık alanındaki müdahale programlarının etkinliğini ölçmekte kullanılabilir standart bir ölçüm aracı sunmaktadır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki **Yaz Farkındalık** (Print Awareness) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle erken okuryazarlık becerileri temsiliyeti altında incelenir ve aşağıdaki alt boyutlar

içermesi beklenir:

Yazın İlevi ve Amacı: Yazı sembollerin anlam taşıdığı ve iletişim kurmak için kullanıldığı anlamı.

Kitap Kavramları: Kitabın önü/arkası, başlığı, sayfa çevirme yönü gibi temel fiziksel özelliklerini bilme.

Yönlülük ve Düzen: Yazının soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru ilerlediğini kavrama.

Harf ve Kelime Kavramları: Yazı dilin harflerden, kelimelerden ve cümlelerden oluştuğunu ayrt edebilme.

Bu ölçek, çocukların bu temel kavramlara ne kadar hakim olduklarını değerlendirerek, onların gelecekteki okuma becerilerini öngörmeye önemli bir gösterge sağlamaktadır.

Geçerlik

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerini Değerlendirme Aracının geliştirme çalışması, kapsamlı Geçerlik analizlerini içermektedir. Ölçeğin, amaçlanan yapıya doğru bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamak için çeşitli geçerlik türleri incelenmiştir.

Kapsam Geçerliliği (Content Validity): Uzman görüşleri alınarak, ölçek maddelerinin yazı farkındalığı yapısının tüm boyutlarını temsil edip etmediği değerlendirilmiştir.

Yapı Geçerliliği (Construct Validity): Ölçeğin teorik yapısının ampirik verilerle uyumu incelenmiştir. Bu genellikle **Faktör Analizi** yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilir.

Ölçüt Bağlantılı Geçerlik (Criterion-Related Validity): Ölçek puanlarının, erken okuyazarlık becerilerini ölçen diğer standart testler veya akademik başarı kriterleri ile korelasyonu incelenerek araç düzeyinde geçerlik açısından değerlendirilmiştir.

Kaynak referansı, 2020 tarihli makalenin doğrultusunda geçerlik ve güvenilirlik çalışması olduğunu belirtmektedir, bu da ölçeğin güçlü psikometrik temellere dayandığını göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin tutarlılığı ve kararlılığı göstermek amacıyla Güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Güvenirlik analizleri, ölçüm sonuçlarının zamana ve farklı uygulamalara karşı ne kadar istikrarlı olduğunu belirler.

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar uyumlu olduğunu belirlemek için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek bir alfa değeri, maddelerin aynı yapıya ölçtüğünü anlamına gelir.

Test-Tekrar Test Güvenirliliği (Test-Retest Reliability): Aynı çocuklara farklı zamanlarda uygulanan ölçek sonuçları arasındaki korelasyon incelenmiştir. Bu, ölçeğin zaman içinde kararlı

sonuçlar verdiğini gösterir.

Bu çalışmalar, Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yaz Farklılıklarını Değerlendirme Aracı'nın bilimsel araştırmalarda ve uygulamalarda kullanılabilir düzeyde güvenilir olduğunu doğrulamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliğini desteklemek amacıyla Faktör Analizi kullanılmıştır. Bu istatistiksel teknik, ölçek maddelerinin hangi temel boyutlar altında toplandığını ve Yaz Farklılıklar kavramının alt bileşenlerinin neler olduğunu ortaya koymaktadır.

Geliştirme makalesinde (Doğanay Bilgi et al., 2020) muhtemelen Keşfedici Faktör Analizi (KFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. KFA, ölçeğin çok boyutlu yapısını ortaya çıkarması; DFA ise elde edilen bu yapının teorik modelle uyumunu test etmiştir. Bu analizler, ölçeğin sadece tek bir genel skor yerine, yaz farklılıklarının farklı yönlerini (örneğin, illev farklılıklar ve yön farklılıklar) ölçeğin alt ölçeklere sahip olup olmadığını belirlemeye yardımcı olmuştur.

Araç Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Bu ölçek, spesifik olarak Türk popülasyonu için geliştirilmiş orijinal bir araçtır.)

Format: Bireysel uygulamaya uygun, gözlem veya performans temelli maddeler içermesi muhtemeldir. (Derecelendirme bilgisi kaynağında belirtilmiştir, ancak erken çocukluk ölçekleri genellikle puanlama veya doğru/yanlış formatında olabilir.)

Kullanılabilir Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Okul öncesi dönem çocukları.

Yaş Grubu: Genellikle 36-72 aylık çocuklar (Okul öncesi eğitim yaş aralığı).

Popülasyon Detayları: Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar. Ölçeğin normatif verileri, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılıp örneklem grubundan elde edilmiştir.

Test Metodolojisi: Bireysel uygulama gerektiren, çocukların yazılı materyallere dair bilgilerini ve kavramsal anlamalarını ölçen maddelerden oluşur.

Anahtar Kelimeler

Erken okuryazarlık becerileri, baskı kavramları, okul öncesi eğitim, faktör analizi, geçerlik, güvenirlilik, gelişimsel değerlendirme.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Arzu DOĞANAY BİLGİ

Yazar ORCID Tanımlama: ORCID bilgisi kaynakta mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresi: arzudb@gazi.edu.tr (Arzu DOĞANAY BİLGİ)

Yazma Adresi: Gazi Üniversitesi (Yazma adresi detayları kaynakta mevcut değildir, ancak yazarın kurumu Gazi Üniversitesi'dir.)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020 (Geçerlik ve güvenirlik çalışması yayınlandı yılı).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik ve ticari kullanım için gereken izinler, sorumlu yazar Arzu DOĞANAY BİLGİ ile iletişime geçilerek öğrenilmelidir. Akademik araştırmalarda genellikle yazara atıf yapılması beklenir.

Kaynaklar

Doğanay Bilgi, A., Aslan, D., & Açıkgöz, G. (2020). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığı becerilerini değerlendirme aracının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 24-43. Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: anadiliegitimi.com

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [okul-oncesi-donemdeki-cocuklarin-yazi-farkindaligi-becerilerini-degerlendirme-araci-toad.pdf](#)

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerini Değerlendirme Aracı Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, kaynağın sağladığı içerikte yer almamaktadır. Maddelerin içeriği ve sayısı için yukarıda belirtilen referans makaleye (Doğanay Bilgi, Aslan, & Açıkgöz, 2020) başvurulması gerekmektedir.

Bu ölçek maddeleri, çocukların yazı dilin temel kavramlarına yönelik bilgi düzeylerini ölçmek üzere tasarlanmıştır ve genellikle resimler, kitaplar veya yazı materyalleri kullanılarak birebir uygulama şeklinde sunulur.